

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gid., za pol leta 1 gid. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslane knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovolijo pošiljati (frankirani) uredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa upravnistvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina. Samozavest, njen razvoj in njena važnost v človeškem življenju. — Bog za vse skrbi. — Kozjak. — Drobtnice. — Logika. — Dopisi. — Razne.

Samozavest, njen razvoj in njena važnost v človeškem življenju.

(Dalje in konec.)

Dotično zavest treba je vendar modro oživljati, kajti drugače zaspi, važni znaki izgubijo se iz njene vsebine, ali pa dajo naši zavesti napačni směr, kar pričajo številni zgodovinski vzgledi. Da bi rečeno resnico dokazal, navedem le samo jeden primer.

Naši predniki bili so kot stalno naseljeni ljudje pristopni izobrazbi. Stikajoči se v mnogih okoliščinah s kristjani, poznali so nekoliko tudi krščanske nazore. Imenovana lastnost naših prednikov dala je pričakovati, da bosta razsvetljena, izobražena, govor in značaj slovenskega ljudstva poznavajoča moža, sv. Ciril in Metod, imela na Moravskem dokaj lahek posel. Dotične náde pa se niso izpolnile.

Komaj da sta sveta brata apostola začela na Moravskem svojo delavnost, uže so se znašli zlobni ljudje, kateri smatrajoč Moravce za imetje svojega „jaz“, so svetima verovestnikoma delo nad mero grenili in preprečevali. Ali vkljub vsemu nasprotju posrečilo se je svetima Solunčanoma skoraj na čudežni način. Ne samo, da sta z čudovredno urnostjo spreobrnila Moravce na krčanstvo, ona sta naučila jih še posebnega pisma, s katerim sta preložila na slovanski jezik svete knjige. Ustanovljaje in opleševaje krščanske cerkve, sta sv. Ciril in Metod vzbujala umetelnost; ustanovljaje pri cerkvah šole, sta izobraževala narod; napotljavajoča ljudi k čednostnemu in pobožnemu življenju sta posvečevala zakone in rodobinsko življenje, zidajoč tako močne jezove, ob katerih se je zloba neprijatelj takoj razpršila, kot vodne pene ob skalnatem obrežju. Videti to vnetost sv. bratov, so se naši predniki navezali na nju s čutilom hvalečnosti in ljubezni v tolikej meri, da so se smatrali dolžne spoštovati ju kot glavni znak predstave svojega jaz.

Žalibog, da je naznačena ljubezen in hvaležnost v teku časa otrpnila, sliki sv. apostolov slovanskih ste jeli bledeti in izgubljati se iz misli našega naroda; da, dozdevalo se je, da so Čehoslovani pozabili na svoja dobrotnika. In bilo je treba dokaj dela in požrtovalnosti, da se je sprebudil ta naš narod

iz duševnega spanja, da je potoval zopet na posvečeni Velegrad, in dobil zavest o vsem, kar sta zanj sv. Ciril in Metod doprinesla. Ni mogoče opisati vseh pripomočkov, ki so pripomogli, da se je naš „jaz“ navzel zopet čutil hvaležnosti in spoštovanja do svetih Solunčanov v takej meri, kakor jo bilo to običajno pri naših prednikih; vendar pa ne morem opustiti, da k dotičnim pripomočkom ne prištejem tudi učiteljski shod na Velegradu. Udeleženci shoda, ta cvet českega razumništva, prejeli so na posvečenem Velegradu gotovo one prekrasne vtise, ki so bogati vir časti svetih naših apostolov.

Kakor je v teku časa izginilo češčenje sv. apostolov Cirila in Metoda, tako bi se podobno lahko zgodilo, da pozabimo tudi druge vtemeljene znakovne svojega „jaz“, ali da jih ne smatramo za važni del svoje osebnosti.

Tolpa predstav, ki tvori samozavest, množi in popolnjuje se neprestano. Na dotični način se tudi spreminja samozavest. Človek, ki je dalje in na različnejše načine živel, ima v svojem „jaz“ več predstav, nego človek preživeč enolično življenje, vsak slučaj, vsaka dogodbica zapušča v njegovi zavesti svoje stalne vtise. Dotična izkušnost, je važna uže zaradi tega, da se v naš „jaz“ ne vrinjajo predstave, katere semkaj ne spadajo, ter se ne zaduševajo nazori, ki so njegovi karaktarični znaki. Ako našo samozavest ne vlada močna in razumna volja, pa zmagajo v našem „jaz“ čisto krive predstave. Imenovane predstave pa so veliko zlo; kajti one vzročujejo, da je od njih prevzet človek v mnogih slučajih tiran in bič svoje okolice.

Marsikdo našega časa sodi o sebi, da je sam najboljši. Toda taki ljudje gledajo na sebe skozi steklo, katero tudi ničemne stvari spreminja v dobre in izvrstne. In ni se čuditi, da dobrega nasveta ne poslušajo, da odkritosrčne besede strastno zametavajo. Le posvarimo koga, ki se ne zdi srečen, le svetujemo komu, ki meni biti najmodrejši, učimo koga, ki se čuti učenega in bomo zaplakali nad posledicami takega ravnanja. Tako močno so se poprijele napačne predstave dotičnih ljudi, da se tudi z najboljšimi dokazi ne dajo iz njih odpraviti.

Na podobni način dá se pojasniti tudi protivje mnogih učiteljev zoper učiteljice. Pri nas so mimo nekaterih ženskih samostanov in drugih zasebnih zavodov poučevali poprej dekleta in fante le učitelji. Naenkrat so se vpeljali zavodi učiteljic. Smatraje poučevanje in odgojo mladine (moške in ženske) za svoje torišče, za čast svojega „jaz“, so se čutili dotični učitelji v tem oškodovani in njih srce se je napolnilo z grenkobo proti učiteljicam. Ko bi pa dotični učitelji nepristransko in temeljito pretresali odgojo ženske mladine, spoznali bi gotovo, da je nujna potreba, da v naših šolah delujejo tudi ženske. Ni mogoče, da bi učitelj poučevaje in odgojevale mogel obema spoloma vstreči! Učno gradivo, poučevajoči ton, metoda, disciplina in še druge reči, o katerih tukaj ne morem obširno govoriti, dokazujejo potrebo ženskega vpljiva. „Duh Elijev“, pravi sveto pismo, „je prešel na Elizeja“. K temu pristavljam s Komensky-jem, da bi to ne bila naravna odgoja, ako bi na fante in dekleta prehajal zgolj moški duh. — „Ako je uže napaka“, pravi Ohler, „če uči na več razrednih šolah dekleta le učitelj, je nasprotno sklopčenje fantov in deklet v eno šolo, naj se to uže godi po nespameti, ali vsled pomanjkanja gmotnih pripo-

močkov, prava pedagoška zakrnelost.“ Stareji didaktiki so se mnogokrat zastoj trudili, ker so njihovi sovrstniki premalo cenili važnost prirojenih pogojev pri odgoji in poučevanju mladine. Naj nam bo toraj njih osoda svarilna plošča, da se tudi v našo stroko ne prikradejo napačne in krive predstave.

Kako nepravilno sodijo mnogi ljudje o razmerah življenja, kako krivo sodijo o šoli in učitelju, znamo dobro iz lastnihkušenj. Imenovani ljudje bili bi boljši, modrejši pravicoljubnejši, požrtvovalnejši, zvestejši in poštenejši, ako bi le hoteli, t. j. ako bi njihov „jaz“ posedal boljše predstave. Privoščil bi tem ljudem bistrejšega pogleda, da bi spoznali svojo slabost, svojo duševno bedo, svojo praznoto, svojo lahkomišljenost, s katero sodijo o rečeh, kojih temeljito ne poznajo; privoščil bi jim nežen sluh, da bi razločevali sreberni glas resnice in istinite potrebe od bronečega glasu krivih nazorov in sofističnih razglabanj, privoščil bi jim daleč segajočih rok, s katerimi bi spoznane krivice in hudobije, ki jih doprinašajo, popravljali; privoščil bi jim dobre in pripravne volje, da bi z radostjo doprinašali dela milosrdja. Enako ravnaajo dotični ljudje zaklicali bi na koncu svojega tukajšnjega potovanja s plemenitim našim Třebizskym: „Ve leta, katere se več ne povrne, ve naša minula leta, ne pričajte proti nam vso večnost, ne lomite nad nami palice pravičnosti“.

Sè svojo razpravo sem dokazal, da dobiva človek polagoma zavest svojega „jaz“ ali samozavest, ter tudi opozoril, da se dotična samozavest polagoma razširja in si s tem važnejši pojem pridobiva. Zraven sem tudi pokazal, da se v vsebino našega „jaz“ vrinjajo včasih predstave, ki bi tam ne imele biti in nasprotno, da se iz njega odrivljejo predstave, ki bi tam biti imele. V obeh okoliščinah izvira iz tega škoda velika ne samo za posameznika in njegovo obližje, marveč mnogokrat za celo človeško družbo. Da bi toraj se temu zlo izognili, pokazal sem poleg, da je treba vsebino samozvesti obvladati s krepko in npravstveno voljo, ki obstaja le iz dobrih predstav. Vendar pa ne zadostuje, če vsebino svojega „jaz“ napolnimo le s primernimi predstavami, marveč moramo se neprestano tudi truditi, da dotične prestave postanejo enkrat npravstvene ideje, ki nam bodo kot zvezde prve velikosti svetile na poti našega življenja. Med dotičnimi idejami naj nam žari na prvem mestu vera. Naj se razvije omika, ter rastejo na globino in širjavo prirodne věde, naj se povzdiguje človeški duh k višavam nebes: nad omiko krščansko, kakor se nam pojavlja v svetem pismu v besedah evangelja. Nek človekoljub pravi: „So tri sestre, tri hčerke nebes, katere, ako vstopijo pod katerokoli streho, v katerokoli bivališče, povsodi le blažijo, povsodi vse potolažijo, povsod pomirjajo; kamorkoli dojdejo, kjerkoli se vstavijo, povsod tudi božji blagoslov prinašajo. So tri sestre, tri hčerke nebes, čijih roke so polne darov neizmerne vrednosti, čijih podobe tako često zapazujemo in čijih imena so: vera, upanje in ljubezen.“ In te hčerke nebes nas učè spoznavati, častiti in ljubiti vero. Želim starišem, želim učiteljem in odgojteljem naše mladine, da jih Bog pokrepi in jim podeli milosti, da iz njihovega „jaz“ nikdar ne premine volja delovati v smislu pedagogike Cirilo-Metodove, da dotične težnje postanejo ob enem tudi kit, ki boe naše roditelje, učitelje in učiteljice napolnjeval z zavestjo pravega postopanja, koje v njih sreih vneme sveti plamen navdušenosti, moči, vnetosti, kreposti in sloge v od-

gojiteljskem poklicu, da ne opešamo na le prepogosto trnjevej poti pedagogičnega življenja. In temu blagodarnemu delovanju, tem svetim težnjam starišev združiti se v ta namen z narodno šolo, kličem glasno in prisrčno: „Na zdar!“

Po českem izvirniku — k! —

„Bog za vse skrbi.“

Praktična obravnava te pesmi, štey. 44, „II. Berilo“

1. Uvod.

Kdo je vse ustvaril? Bog. V kolikih dneh je Bog vse ustvaril? V šestih. Kaj je ustvaril Bog peti in šesti dan? Ptice v zraku, ribe v vodi, vse živali, ki lazijo in hodijo po zemlji, zadnjič pa človeka. Kam je tedaj stvarnik ptice postavil? V zrak. Imenujte še druge živali, katere živijo v zraku! Imenujte nekatere vodne živali! Znete tudi imenovati živali, ki prebivajo v zemlji? — Česar pa potrebuje človek v življenje? Jedi pijače, obleke in stanovanja. Potrebujejo li živali tudi živeža? Kaj pa služi živalim v živež? Rastline, marsikatera semena, žuželke in še celo meso drugih živali. Je-li Bog dal živalim tudi obleko? Kakšno obleko pa imajo mnogovrstne živali? Nekatere imajo gosto dlako, druge ščetino, zopet druge mehko perje; nekatere pa imajo prav trdo kožo ali pa močne oklepe, da si ne ranijo trupla. Od kod pa imajo ljudje živež, obleko in stanovanja? Od svojega nebeškega očeta. Kdo pa preživi in obleče toliko število majhnih in velikih živali? Tudi Bog, kateri jim je dal življenje.

Glejte! Ljubi Bog je ustvaril brezštevilno množico raznih živali in on tudi skrbi, da najde vsaka svoj živež in vsega družega, česar ji je za ohranjenje življenja potreba. Ponovi to B!

2. Učitelj berilo prečita.

3. Učenci preberejo pesem 2—3krat

4. Učenci čitajo posamezne kitice, učitelj pa pojasnuje manj umljivé besede in stavke ter pomaga učencem sestavljati zapopadek vsake kitici n. pr.:

Beri prvo kitico S! Kaj se pravi „mamice“? Matere, oskrbnika, reditelja. Kaj si mislimo pod besedo „skorjice“? Živež, jesti, hrano. Kaj se pravi „postelje ji posteljico“? Napravi ji posteljo, ležišče, na katerem počiva. Kaj pa manjka v besedi „postelj'co“? „i“. Kje še manjka „i“? V besedah 'mela, rev'ca, tud'“. Zakaj? V pesmi mora imeti vsaka vrsta določeno število zlogov in v posamnih besedah se morajo naglasni in zlogi brez naglasa lepo vrstiti, ako bi i ne bil izpahnen, bi tega v tej pesmi ne bilo. Imajo li samo miši svoj živež? Tudi druge živali.

Misel prve kitice je tedaj:

Vsaka žival, ki prebiva na zemlji, ima potrebnega živeža, kajti ljubi Bog za vse skrbi.

Ponovi R!

Beri drugo kitico Z! Kaj se pravi „pod nebom“? V zraku. Kaj si mislimo pod besedo „suknjice“? Obleko, odejo. Kaj se lahko reče namesto „ki grejo ptičico gorkó“? Ki jih brani mraza. Kaj zaznamva beseda „Oče“? Bog, Stvarnik.

Zapopadek druge kitice je:

Tudi ptice je ljubi Bog preskrbel z lepo in toplo odejo, da jim mraz škodovati ne more.

Ponovi C!

Čitaj naprej R! Kaj se pravi „vsej zemlji“? Celi zemlji. Kaj si moremo misliti pod besedo „kapljice“? Potrebne vode, pijače. Kaj se pravi „lakote ne pozna“? Ne vé, kaj je glad, ker ima vsega dovolj. Kaj stavimo namesto „nebeški Oče“? Bog.

Misel tretje kitice je:

Tudi živalice, ki živijo v zemlji in prahu, preskrbi ljubi Bog s potrebnim živežem.

Ponovi F!

Čitaj četrto kitico J? Kaj se pravi „pod solncem“? Na celi zemlji, na vsem svetu. Kaj povedó besede „pri Bogu ni pozabljena“? Bog je ne pozabi, ampak vedno za njo skrbi. Kaj se pravi „hišico“ in „posteljco“? Vsaka stvar ima stanovanje, dom in svoje ležišče.

Misel te kitice se glasi:

Na vsem svetu ni najti živalice, kateri bi ne bil preskrbel ljubi stvarnik stonovanje.

Ponovi H!

Beri zadnjo kitico K! Kaj se pravi „dete moje“? Moj otrok, ljubi otrok, sploh človek. Kaj nam povedó besede „njemu se v roko daš“? Njegove roke te oskrbijo, varujejo; njemu se lahko izročiš. Zakaj se lahko njega veselimo? Ker nam vsega potrebnega deli. Kaj se pravi „v božjih rokah ti živiš“? Bog te je ustvaril, on ti pusti živeti in ti daje tudi vsega, česar potrebuješ.

Zapopadek zadnje kitice je:

Tudi mi ljudje imamo dobrega nebeškega očeta, kateri nas vedno varuje ter nas z vsem potrebnim preskrbi.

Ponovi L!

Ponovi glavno misel prve, druge zadnje kitice R! Z! M! F! Š!

5. Nauk se razvije.

O kateri živalici se govori v prvi kitici? O miši. Katere živali pa nam hoče pesnik tukaj predočiti? Vse živali, ki živijo na zemlji. O katerih živali pa je govor v drugi kitici? O živalih, bivajočih v zraku. O kateri živalici se govori v tretji kitici? O črvičku. Kaj nam li hoče pesnik tukaj povedati? Da Bog tudi najmanjših stvaric v zemlji in prahu ne pozabi. Je toraj katera stvarica, za katero bi ne skrbel ljubi Bog? Na vsem svetu ne. O kom pa se bere v zadnji kitici? O človeku, ki je najimenitnejša stvar na zemlji, ter stvarjen po božji podobi. Bode tedaj Bog ljudi zapustil, ako se njemu priporočijo in izročijo? Kaki naj bodo tedaj ljudje proti Bogu? Hvaležni, dobri. Ščim pa dajejo ljudje Bogu čast in hvalo, ter zahvalo za toliko dobrot? Z molitvijo, z lepim obnašanjem, z pobožnim in bogaboječim življenjem. Katere ime imate na koncu

pesmi? A. M. Slomšek. Kaj pa so bili A. M. Slomšek? Škof Lavantinski. — Glejte! *Rajni škof Slomšek nam hočejo v tej pesmi pokazati, kako neskončno dobrotljiv je ljubi Bog vsem svojim stvarjem. Povedati nam hočejo, da imamo v nebesih dobrega in skrbnega očeta, kateri nas nikoli zapustil ne bo, ako se njemu priporočamo. Kateri nauk nam dajejo tedaj rajni škof v tej pesmi K! J!*

6. Branje se ponavlja.

7. Pesem se memorira in recitira.

8. Naloge.

a) Napišite glavno misel vsake kitice!

b) Napišite to pesem z glave ter podčrtajte one besede, v katerih je „i“ izpuščen!

Josip Lasbahar.

Kozjak.*)

Domoznanska črtica.

Golici na izhodu razprostira se brdasti, jako bregoviti kozjaški svet ali Kozjak. Le-ta pa se začena pri podružnici sv. Pankracija na Remšniku in drži od Radolnega vrha naprej med Dravo in Pesnico do Slovenskih goric t. j. do ceste, ki pelja od Kamnice proti severu na Rošpah in k sv. Jungerti v pesniški dolini.

V sestavi jednači Kozjak srednjim Alpam; spada namreč k takozvani prvotni tvorbi, in sestoji največ iz gnajsa in sljudovca (Glimmerschiefer). Le tu pa tam, kakor pri sv. Duhu in na več mestih župnije sv. Križa naloženih je prvotni tvorbi nekaj triasnihi tvorin, obstoječih iz debelo zrnatega peščenjaka in apnenca. Na Remšniku, okoli Ivnika in Marenberga nahajajo se tudi sledi drobniške tvorbe (Grauwackenformation). V terciarni dobi je segal Kozjak s svojim sosedom Pohorjem kot polotok daleč taj v terciarno morje, katero se je razširjalo na vzhodu od tod.

Kozjak se ponosno dviguje nad vegljastimi holmci Slov. goric. Ne previsoko, a prijazno in lesú bogato kozjaško gorovje vrhuni se na 967 m visokem Jarčevem vrhu blizu sv. Duha, od koder se precej naglo spušča v globoke jame in grabe.

To pogorje zamaka obilo bistrihi studencev, vodotečin in potokov, ki po večem prav naglo na jug hité v nemirno vodovje dereče Drave. Tu navedem le samo osmero važnejših potokov, kako se od zahoda na izhod zaporedoma vrsté: 1. potok Pupaherjev; 2. p. Šentožbalski; 3. p. Črmeniški; 4. Šturmov potok; 5. Repičev potok ali Gornja reka; 6. Habidov potok; 7. Bresteniški potok; 8. Kamški p.

Potoki na severni strani so majhni in neznatni. Nekateri izmed potokov na južni strani so precej dolgi, do dve uri hoda, (posebno Repičev in Šturmov p.)

*) Kozjak = Posruckgebirge v širjem pomenu besede, v ožjem pa obsega kos župnije Spodnje in Gornje št. Kungote. Celemu gorovju priprosti narod ne vé skupnega imena.

in imajo jako vabljiva in divna pobrežja. Po globokih, skalnatih strugah drvé tu sreberno čiste vodice od pečine do pečine z mogočnim šumenjem; podé se raz praga na prag v radostnem plesu; hité iz jêza v bir, po ovinku érez dolgo žlebovje na mlinsko ali žagino kolo, da ga v šumu naglo vrté. Za vsako močnejšo vodo je namreč postavljenih mnogo mlinov in žag. Tuj človek bi se toliko mnogovrstnemu paludju in pokleščevju okolu žag in tako dolgim vrstam visličastih koz pod žlebovi, začudil in se neprestanega hrsanja, nabijanja, lomotanja in polamanja še prestrašil. In če še spreten žagar „žago pileč“ ostro pilo prek zatopelih zob na listu poteza, tedaj te pa jekleno cviljenje in škripanje, ki se po višini, globini in strmini tja do desetega brega razlaga, kar pretresa. Še celó po noči, ko drugod že vse sladko počiva, slišati je včasih še pridni žagar, kako ti zdaj pa zdaj lopne ravnokar vrezano desko iz žaginega voza na pod. Kadar pa mraz hudo pritisne in se po žlebih dolge ledene sveče navesijo, je ledovje kaj lepo videti, posebno takrat, ko ljubo solnce obseva. Potovalec, imajoči čut in srce za divni planinski svet, si ne more kaj, da ga krasni pogled tu ne iznenadi najprijetneje!

Po zbrušenih, izjedenih in jamastih cestah kraj potokov drdrazo bikasti podeli in vozovi s plohi na žago ali z deskami pa od žuge ves božji dan. Vlečejo je okorni junci, katere poganja z bičem v roki počasni volar ali gospodar sam. O kozjanskih voznikih velja do pičice Vodovnikova pohorska.

Kmet desek naloži na voz petdeset,

Si vole napase 'no vklene jih spet.

Jirs, Vaudi, Plaj, Muri, ga z gajžlo nakuri,

Kanaeja, heje, heje, boš mogo kaj vleet.

Svet na Kozjaku ni kaj rodovitén, in malomarn, zanikrn, težkega dela in truda bojazen človek bi se ondi dolgo ne mudil; kajti po nekaterih krajih tega hribovja je rôdo kakor na Krasu, da vresje, ter navzmes še kakšno tršavo, kljuko drevesce komaj poganja. Tako n. pr. so po občinah Jelovec, Slemen, Ivanek, zgornji in spodnji Vane (Vale), potem v župniji št. Jurij, na Remšniku itd. izključljivo le neumorno delavne roke gospodar vsakdanjega kruha. Vendar pa zori na južnem, izhodnem in severnem pobočju vzhodnjega dela Kozjaka po solčnih krajih tudi zlahtna vinska kapljica. Vinogradi na Ivanku, Ilovcu, na Srednji, v Proseku, Kamnici, na Rošpahu, Kozjaku (v ožjem pomenu), na Gaju, Vršneku, v Radičah, Judenburgu, na Pesniškem vrhu itd. oklepajo gorovje v podobi podkove. Celo na zapadni meji raste dandanes nek začrneli čvček. A Kozjančan, Gajevec in Vršnečan po dobroti vse ostale prekosijo.

Mimo navadnih sadunosnikov je tukaj še obilo orešja in kostanovja, do katerih imajo pridne gospodinje nekake nadprave, da smejo pridelke prodajati, kakor jim drago in ljubo. Včasih leži toliko lepih kostanjev, da je pod vejami vse rujavo in da še vseh pobrati ne vtegnejo. Odkar se tukajšnji kmetovalec z umnim sadjerejstvom več ukvarja, jelo je lesno sadje (lesnike in hruškice) vidno pojematí.

Listnatih in črnih lesov, dobrih pašnikov, rodovitnih njiv in travnikov nosi grbavi Kozjak obilo na svojih ramah. Tako n. pr. je pri sv. Križu Žalec (Žanecar 924 m) na odsevni sevrni in zapadni strani ves črn iglevcev, pomešanih z listovci, istotako so lepi gozdovi še okoli sv. Duha in Kaplje. Vitke

smreke in hojke, smoleni bori, mecesni, košate bukve, grbaste jelše, močni hrasti, jami, javorji, jeseni, gladke breze, lipe itd. v najlepši rasti zibljejo se tu pred ljutimi vetrovi semtertje. Lesovje se pa tudi malokje tako čisla, kakor pri Kozjančanih.

„Mnogo lesa v hosti, dà denarja in vsega zadosti“ pravijo skušeni stari ljudje. Kje pa bi borni kmetovalec drugače iskal denarja za davek in druge potrebščine v slabelih letinah, ako je morebiti vse pridelke na polju in po vinogradih uničila groznih elementov sila; če mari še pri živini ni bilo sreče; tedaj, ko si nikjer prepotrebnega cvenka vloviti ni kos! Po trdni smreki in hojki bi smelo še kamenje klestiti brez velike škode. Toča in mraz, jima skoraj nič ne prizadeneta, a kaj rado pa udari v takšna drevesa ter včasih najlepša debela od vrha do tal razkolje. Za deske, škodlje, bruna, drva in oglje skupi Kozjančan vedno denarja; zategavoljo les ceniti zna, kdor ga ima. Pravi lesenjak ne bo ti posekal brez potrebe mladega, zdravega debela na lepem prostoru, podere le doraslo, sekire res potrebno drevo, ki zaraščaju le senco dela ter nja rast ovira. Da se pa pri podiranju, če je še tako vesten dosti mlaja pohabi, je gotovo; toda razumni gospodar ne pusti ranjencev umirati, zravna jih in grm na grm priveže, da roka roki pomaga in veja vejo drži.

Kozjančanje so v postavi, v opraviilih in poslovanju, v noši, o običajih in še v marsičem drugem zelo podobni sosednim Pohorcem, tako, da velja to, kar se pove o Pohorcih, večinoma tudi o Kozjančanih. Zato naj sledi tukaj „Pesem od pohorskih“, katero je bil zakrožil Jurij Vodovnik svojim hribovcem in zapisano blagovolil prepustiti neutruđen zbiratelj narodnega blaga preč. g. prof. dr. Pajek, da se porabi v tem spisu. Pesem se glasi:

Od pohorskih kmetov Vam hočem zapet',
Kak morjo veliko za krajeer trpet'.
Majo žage 'no mline 'no velke planine,
Štir par volov, križnih tolerjev sto.

Ko zjutraj petelin enma' zakriči,
Že Pohore družino 'no hlapec budi.
Le hitro opravlja 'no froštik napravlja,
Volar že pa vole na pašo podi.

Ob petih pa froštik na mizo tiši,
Ob šestih pa gor po planini vreši,
Seka 'no žaga 'no plohe prelaga,
Grmi rompompom prok žagi na vdom.

Do žage pervleče, s podela zvali,
Si jopič dol sleče, se silo poti.
Od truda sopiše, z rokavom se briše,
Ker cote al' tihlna v aržetu ni.

Žagmajstar si glasno po žagi žviži,
Sam sebe ne čuje, ko voda truši,
List šraja 'no pili po grabi tak' cvili,
De jazbec, lesica v brloge zbeži.

V četrtek pa deske na terg zapela,
Tam jih pa drago za dnarce preda.
Dnar v mošnjo zavije, tud nekaj zapije,
V soboto večer proti domu ravna.

Po poti si poje juhe ali dreg,
Črez ramo jop deva, klabuček v en kraj.
Kak domu perkima, si lepo naštima,
De ženo zbudi, večerjo dobi.

V nedeljo brez skrbi počiva do dne,
Za froštik se mesa 'no štrukljev naje.
Ga žeja obdaja, proki kleti perhaja,
Se vina napije, ker vode ne sme.

V nedeljo tobak prok' cerkvi perkadi,
Pod lip'co zeleno se v senco zvali.
Si tam oddehuje, tobak nadejuje;
Ži skup odzvoni, tobak tam kadi.

Ko mešnik perstop'jo antrado zvoní
Se Pohore po malem prok' cerkvi maji.
Od zunaj postaja; je s takega kraja,
De njemu za prid'go veliko kaj ni.

Ker mešnik pijance zadevajo zloj,
Ži Pohare per vratih odvija z glavoj
Ne mor'jo terpeti pijance živeti,
Sami ga pa koj popivajo zloj.

Po meši pa hitro v taberno leti,
Po mizi vrezava, duhovne roti.
Po kancelni speva pijance zadeva;
Gospodi nevejo, kaj paver terpi.

(Konec sledi.)

Drobtinice

za zgodovino slov. šolstva.

Matej Slekovec.

(Dalje.)

Mati pesnikova, Marija ali velikoveč Marija Ana je bila hči Bernarda Ebenreicha, medarja v Ljutomeru in njegove žene Marije in se je porodila 2. marca 1705. Še-le 18 let stara je 17. avg. 1723, vzela v zakon vdovca Jurija Lenčerja, kateremu je porodila troje otrok: 22. aprila 1725 Janeza Jurija, 16. febr. 1727 Marijo Ano in 14. januarja 1729 Julijano.

Ko pa je on dne 16. marca 1730, 59 let star umrl, vzela si je 11. avg. 1732 Franca, sina Audraša in Sidonije Miler iz Maribora, kateremu je 13. aprila 1733 porodila hčer, Marijo Lizo. A tudi ta drugi njen mož ni dolgo živel; umrl je že februarja 1734.

Tretji njen mož je bil Anton Volkmer, oče pesnikov, s katerim je bila poročena 23. maja 1735. Temu je podorila petero otrok:

1. Matjaša Jožefa 14. febr. 1736, ki pa je že čez 4 tedne umrl; 2. Antona Matjaša 26. januarja 1737; ta je kot čevljar živel na domačiji; 3. Klaro 8. avg. 1839, ki je 1. maja 1742 umrla; 4. Leopolda, našega pesnika 13. okt. 1741 in 5. Trezo 1. sept. 1744, ki pa je tudi že 1. febr. 1750 umrla.

Slomšekova trditev,¹⁾ da Anton in Marjana nista imela drugih otrok, kakor Leopolda — toraj ni resnična.

Leopold Volkmer je po dovršenih študijah bil „ad titulum oppidi Luttenberg“ posvečen v Gradcu, in sicer 20. maja 1764 subdiakon, 16. junija t. l. diakon in 22. septemb. 1764 mešnik. Prvo sv. mešo je služil v Ljutomeru na roženkrančko nedeljo, pa stariši tega veselega dneva niso včakali. Mati Marija Ana je umrla 56 let stara 26. dec. 1759. Čez mesec dni, — 25. januarja 1760 jej je v večnost sledil tudi soprog in pesnikov oče Anton, — 59 let star. Slednji čas je bil župan v Ljutomeru.

Zapisnik od l. 1770. pravi o Leopoldu Volkmerju, da je bil „Philosophiae Magister et Baccalaureus Theologiae“.

Brat pesnikov, Anton Matjaš, ki je domačijo prevzel in se čevljarije izučil, se je takoj po smrti starišev oženil z Lizo Purgauer, s katero je imel troje otrok. Ko pa je ona 6. marca 1768, 30 let stara umrla, vzela je v zakon Trezo Hladnikovico, ki mu je od 1769. do 1783. l. porodila osem otrok. Umrl je za sušico, 78 let star, 22. marca 1807, njegova sproga Treza pa za legarjem 3. aprila 1814 70 let stara. Njuni sin Jožef, rojen 13. marca 1771 in tudi čevljar je imel Ano Horvat za ženo ter je umrl 60 let star v Ljutomeru 17. dec. 1830.

Pesnikova polsestra, Marija Liza Miler, roj. 13. aprila 1733 je 20. maja 1758 vzela v zakon peka, Simona Rampacherja iz Stainza na Nemškem.

Sv. Urban je do l. 1767. imel podružnico, namreč D. Marijo v Vurbergu. Kakor grad, je tudi ta cerkveca zelo stara. L. 1493. so jo oskrunili prejkone divji Turki, ki so okoli Ptuja rogovilili, kajti 25. avg. 1510 jo je Lavantinski škof Lenart zopet očistil in pri tej priložnosti posvetil v njej tri

¹⁾ Lendovšek, Slomšekovi zbrani spisi III. 86.

altarje in 4 zvone. Drugi den posvetil je v gradu kapelo sv. Florijana, katero je bil grajščak, Gašpar Stubenberg postavil. Pri tej cerkvi D. Marije je navadno stanoval beneficiat, katerega je grajščak imenoval. A l. 1767. je prišel tje samostalni duhovnik in od ove dobe je Vurberg samostalna duhovnija. Prvi dušni pastir je bil Jožef Klajžer, rojen 18. marca 1723 pri sv. Lovrencu v Slov. gor., ki pa je že l. 1769. umrl. Njegov naslednik je bil Modrovčič Andrej. In kakor prva dva, znani so nam tudi vsi naslednji dušni pastirje pri D. Mariji v Vurbergu. — a o šoli vemo le toliko, da je l. 1811. učiteljeval ondi že drugo leto 22 letni Matija Megla, Velikonedeljčan, ki je omenjenega leta imel 23 učencev.

Pri bližnji sv. Barbari, kjer je bila l. 1788. samostalna duhovnija ustanovljena, začel je l. 1796. službovati Jurjevčan, Franc Purgaj, o katerem zapisnik od l. 1811. pravi, da je skušnjo za učitelja napravil v Mariboru še-le l. 1799.

S. Martin pod Vurbergom dobil je novembra l. 1761. lastnega duhovnika, a noben zapisnik ne omenja, da bi bila takrat tudi šola ustanovljena. L. 1811. je bil ondi že peto leto učitelj Jakob Schwarzl. Radgončan, ki je imel navadno po 25 učencev.

Pri sv. Petru niže Maribora omenja se šola že l. 1740. Zapisnik od l. 1741. namreč pravi, da je učiteljeval ondi drugo leto Celjan, Martin Diemer v splošno zadovoljnost — „instruct juvenutem et praestat sua“. Početkom sedanjega veka učiteljeval je pa pri sv. Petru domačin Janez Fras, ki je l. 1811., ko je sekovski knezoškof ondi dne 14. julija 80 oseb birmal, imel samo 14 učencev.¹⁾

Tudi v Kamnici in Selnici imeli so že v prvi polovici osemnajstega veka šolo. V Kamnico je l. 1736. prišel za organista in učitelja 22 letni Selnčan, Karol Sartori. Pa kot učitelj se ni menda posebno odlikoval, kajti drugače bi ga farani l. 1741. ne bili tožili, da ne zna sam pisati in računati, kako bode torej podučeval otroke? Namesto da bi se učil in na šolo pripravljaj, se poteplje po krčmah in pleše.

Bolj zadovoljni z učiteljem so bili v Selnici. Zapisnik od l. 1741. namreč o ondotnem učitelju, Martinu Lohr-u pravi, da se je hvalevredno vedel in po vsej pravici zaslužil precejšnje dohodke v štolnini in zbirci.

Selnici nasproti unkraj Drave ob vznožju košatega Pohorja so Ruše, starodavna božja pot in nekđaj učenosti zibela. O ondotnih šolah se je že v nemškem in slovenskem jeziku dokaj pisalo; zato bi ponavljali le znane stvari, ako bi o njih tukaj kaj navedli. Podajmo se toraj rajši dalje proti Mariboru ter jo krenimo mimo Lembaha, kjer je l. 1811. Jurij Lašnik podučeval 54 otrok, — na široko in prodnato Dravsko polje, ki se v zgodovinskem oziru zamore meriti z vsakim krajem na Štajerskem.

Med kraji, s katerimi je Dravsko polje obsejano, zavzemajo gledé starosti Hoče izvzemši mesto Ptuj — menda prvo mesto. Kot fara omenjene so že v listini od l. 1146.²⁾ Prvega po imenu znanega učitelja zasledimo ondi l. 1753.,

¹⁾ Več o šoli pri sv. Petru glej: Zmazek, Fara sv. Petra — str. 37.

²⁾ Zahn, Urkundenbuch, I. 261.

namreč Antona Kotnika, kateremu je soproga Marija Helena 19. avgusta t. l. porodila sina, Antona.¹⁾ L. 1811. pa je že drugo leto ondi učiteljeval Mariborčan, Ignac Kassu. Učencev je imel 20. (Dalje sledi.)

Logika.

Spisal Dr. Josip Križan,
kr. gimnazijski profesor v Varaždinu.
(Dalje.)

II. Jezikoslovno pogrešni dokazi.

(Fallacia secundum dictionem.)

Jezikoslovno pogrešni dokazi so po Aristotelu ti-le:

1. Istoimenost (*aequivocatio*, ἡ μωνομία), to je varav dokaz, v katerem rabi se ista beseda v dvojnem pomenu. N. pr.: Sito je pregosto za presejanje pšena. Dete je sito; tedaj je dete pregosto za presejanje pšena. Prijatelja je sod na smrt obsodil; sod je poln vina, tedaj je sod poln vina prijatelja na smrt obsodil.

2. Igra z besedami (*ambiguitas*, ἡ ἀμφιβολία), to je varav dokaz, v katerem se vzrokuje dvoumnost po vredbi besed. N. pr.: Ibis, redibis, non morieris in bello. Proročanstvo Kresu: Ako prekoračiš Halis, razdejal boš veliko kraljestvo. Rod Eakov premaga Rim.

3. Razdelba (*fallacia a sensu composito ad sensum divisum*), to je varav dokaz, v katerem se pojmi skupne celosti zmenijo s pojmi posameznih delov iste celosti in tedaj trdijo, da to, kar velja za skupno celost, tudi velja za vsak posamezni del te skupne celosti. N. pr.: Človeški rod naseljuje se po celem svetu, jaz sem ud človeškega rodu; tedaj naselujem se jaz po celem svetu. Vojska obranila je domovino sovražnika, jaz sem ud vojske; tedaj sem jaz obranil domovino sovražnika.

4. Združba (*fallacia a sensu diviso ad sensum compositum*) je varav dokaz, s katerim se trdi, da to, kar velja za posamezne dele skupne celosti pojmov, tudi velja za skupno celost; med tem. ko dostikrat za skupno celost kaj velja, za posamezne dele pa ne. N. pr.: Ker ena kapljica vina človeka ne upijani; tedaj ga kapljice vina v obče ne upijajo.

5. Z naglasom povzročen pogrešek v dokazu (*accentus*), to je, ako se zmené iste besede z različnim naglasom. N. pr.: Populus e terra nascitur; populus est multitudo hominum collecta; ergo collecta hominum multitudo e terra nascitur. Lepores sunt gratiae dictionis; venator interficit lepores; ergo venator interfecto est gratiarum dictionis. Jezero potrošljivec hitro potepe, jezero je šest metrov globoko; tedaj potrošljivec jezero šest metrov globoko hitro potepe.

6. Sliko v govoru (*figura dictionis*) ali varav sklep radi izrednega načina govora povzročujejo besede po svoji zmembi pomena ali po srodnosti, ali pa

¹⁾ Krstna Knjiga Hočke župnije.

celi stavki nedoločnim in nepopolnim izrazom vseh mislij, ali pa po zmembli podobnih mislij: Vsak pes laja, ta podoba je pes; tedaj ta podoba laja. Kar-koli si kupil, vse si tudi pojedel, sirovo meso si kupil; tedaj si tudi surovo meso pojedel.

Opazka. Šola megarensis bavila se je posebej mnogo varavimi dokazi in je pridala k navedenim vrstim še mnogo drugih, ko n. pr. tako zvaní enkekalímenos (skriti), psevdómenos (lažnjive), krokódeílinoš itd. Več o tem Krug Phil. W. D. Sophistik III. in Bolzano III.

IV. Oddelek.

Nauk o metodi.

§ 103. O logičnej metodi v obče.

Znanstveno spoznanje zahteva slednjič, da gledé vsebine in obsega razjasnjene pojme in dokazane trditve z medseбно določenim načinom združimo, in to nas uči metoda.

Istemu predmetu pripadajoči prvci mišljenja so sicer med seboj že trvarno združeni, ker imajo isti predmet za podlogo, ali to ne zadostuje sestavnej znanosti; ker ona mora spoznanje o istem predmetu predočiti v razločnej, jasnej in popolnej celosti, in sicer z načinom, kakor to narava predmeta samega zahteva ali tirja. Baš radi tega nimamo vseobče metode, po kateri bi se vse znanosti osnovala, in baš zato, ker te metode nimamo, nam ona podaja samo pravila, katerih moramo se držati, ako želimo stvariti sestavno znanost.

Metoda v obče je način, s katerim se kako delo pravilno opravlja, da se tem doseže določeni namen.

Logična metoda je pa oni način mišljenja, po katerem mora se mišljenje ravnati, da se ž njim doseže sestavna celost, to je znanost. Z ozirom na to, ali mišljenje naše spoznanje razširjuje, in nas tako vodi k novej iznajdbi, ali pa samo prisvojeno si spoznanje sestavno uravnava, ali pa slednjič prisvojeno in sestavno uravnano spoznanje drugim priobčujemo, da jih podučimo, je tudi metoda iznajdljiva, sestavna in naučna.

Iznajdljiva metoda je dalje ali aposterioriška ali pa aprioriška, po tem namreč, ali se naše spoznanje razširjuje po skušnji, ali po modrovanju.

Metodično moremo na dalje samo oni predmet preiskovati, ki je uže nekoliko znan, ali je z onimi, ki so znani, v kakej zvezi, ker pri popolno neznanem predmetu manjka pot, katerega mora se iznajdba držati. Vsaka znanost ima slednjič svojo posebno iznajdljivo metodo, kakor jo namreč ajena vsebina tirja.

Sostav doseže znanost z dvovrstnim načinom, in sicer tako, ka se od posledkov stopa k domnevi, od prikazkov k vzroku, od sestavljenih pojmov k enojnim, od posebnosti k občnosti, ali pa od vzroka k posledkom, od enojnih pojmov k sestavljenim, od občnosti k posebnosti. Prvi način je tako zvana razstavna, navodna ali nazajevalna metoda; drugi način pa je sestavljena, izvodna ali napredovalna metoda.

Ker vsak poduk mora biti sestaven, zato se naučna metoda v logičnem oziru ne razlikuje od sestavne. Poduk itak radi posebnega svojega namena

često tirja, da se od razstavljaljočega in sestavljaljočega načina oddali, ali ta mer mu določuje tedaj dušoslovje, ne pa logika.

Med naučnimi metodami je znamenita tako zvana genetiška metoda, ki vodi gojenca od enojnih in njemu poznanih predmetov k sestavljenim predmetom tako, da mu stvarja svojim razvitkom njihovo spoznanje. S tem načinom spozna je dalje pravo zvezo med pojmi, ki se nahajajo v istej celosti, in doseže njihov pravi pregled.

§ 104. Razstavna ali navodna metoda.

Z razstavno metodo prisvajamo si spoznanje in zlagamo si to spoznanje v sostav, ako nejasno celost razstavimo v posamezne dele, dokler ne pridemo do jasnih in enojnih prvev, ki imajo vseobčo veljavnost. Ona tedaj vodi naše mišljenje od sestavljenosti k enojnosti, od posebnosti k občenosti. In ker se vsak taki prehod od posebnosti k občenosti imenuje navod, zato imenuje se razstavna metoda tudi navodna. Navod je pa popoln ali nepopoln in navod po enakosti sklepa, vsled katerega ima kako načelo občo veljavnost zato, ker bi se z istim načinom, kakor smo veljavnost nekih udov ene vrsti dokazali, tudi istina in veljavnost vseh drugih udov iste vrsti mogla dokazati. S popolnim navodom in navodom po enakosti dosegamo resničnost občenosti, z nepopolnim pa samo verjetnost občenosti.

Subjekt je stvarna celost stavka, predikat pa znak ali metafiziški del te celosti. Ako moremo zadanemu subjektu iznajti predikat, tedaj stopamo z mišljenjem od celosti ali posebnosti na del ali občnost z načinom ali razstavno metodo in sicer tako: Znanemu subjektu damo predikat, ko da je ta znan in tedaj s pomočjo uže sestavljenih stavkov na omenjenej domnevi osnujemo verižni sklep, in poslednji sklep tega sklepa izreka pogoj, vsled katerega je naše združenje istinito.

Z obratom verižnega sklepa iznajdemo lahko po tem prirodno istino našega združenja.

Algebraična analitika ima svoje ime od porabe omenjene razstavne metode. Ako k znanim količinam a , b , c , d iščemo neznanico x , katere odnošaj k tem količinam izrazuje enačba $a x - c = b x + d$ 1); tedaj se neznanica po omenjenih sklepih tako-le iznajde: Enake količine sešete k enakim, dajo enakost. Seštejmo količino c tedaj imamo:

$$a x = b x + c + d \dots 2)$$

In enake količine odštete od enakih, dajo tudi enakost. Odštujemo na obeh delih 2. enačbe $b x$, tedaj imamo:

$$\begin{aligned} a x - b x &= c + d \\ x(a - b) &= c + d \dots 3) \end{aligned}$$

Enake količine razdeljene z enakimi, dajo tudi enakost. Razdelimo enačbo količino $(a - b)$, tedaj imamo: $x = \frac{c+d}{a-b} \dots 4)$

Enačba 1) ima tedaj svojo veljavo, ako je $x = \frac{c+d}{a-b}$. Obratno iznajde se iz enačbe 4) s sklepi zopet enačba 1).

Opazka. Z razstavno metodo rešujemo veliko nalog v algebri in geometriji in z njeno pomočjo dokazujemo veliko naukov v teh znanostih. Pa tudi druge znanosti poslužujejo se razstavne metode, kakor n. pr. fizika, zvezdoslovje, modroslovje; in znameniti

vpljiv ima ona tudi na iznajdbo. Ona da'je pòdaje pregled obćenosti, ker to omenja, kar je v posameznosti obćenega. Razstavna metoda je slednjič doumna, ker je prehod iz stvarnih pojmov na odmišljene (abstraktne) in iz nazornih na nadčutne naraven.

(Konec sledi.)

Dopisi.

Maribor, 8. marcija. Ravnokar nam je uradno došla nastopna naredba c. kr. šolskega sveta v Gradcu z dne 17. februvarja 1887, šte. 1055, ki vtegne učiteljske kroge sploh, zlasti pa one naše tovariše zanimati, ki nameravajo delati izpit iz kmetijstva, orgljanja, igranja na glasovirju in goslih. Podamo jo čast. „Pop.“ bralcem kar v izvorniku, ki se tako-le glasi:

Um den mehrfachen, von Lehrpersonen gestellten Anfragen, welche Anforderungen bei Prüfungen aus der Landwirtschaft, dem Orgel-, Clavier- und Violinspiele an die Candidaten dieser Specialfächer gestellt werden, entgegenzukommen, findet der k. k. Landesschulrath im Sinne des Artikels V., Pkt. 2 der Prüfungsvorschrift vom 31. Juli 1886, Z. 6033, nachstehende Bestimmungen zu erlassen:

I.

Zur Erlangung der Befähigung für den Unterricht an mit Volks- oder Bürgerschulen verbundenen landwirtschaftlichen Fortbildungscursen wird gefordert:

- a) Sichere Kenntniss der durch das Organisations-Statut der Lehrbildungsanstalten festgesetzten landwirtschaftlichen Lehrstoffes und der die Landwirtschaft betreffenden Gesetze;
- b) einige Kenntnisse der Betriebslehre;
- c) Bekanntschaft mit den für den landwirtschaftlichen Fortbildungsunterricht nothwendigen Lehrmitteln;
- d) Kenntniss der auf die Einrichtung landwirtschaftlicher Fortbildungscurse, auf Anlage und Bewirtschaftung von Schulgärten bezüglichen landesschulrätlichen Verordnungen und Erlässe, insbesondere jener vom 25. Mai 1882, Z. 3234 (14. Heft der neuen Schulgesetze und Verordnungen) und vom 9. April 1885, Z. 1972 (11. Heft, 2. Auflage, der Schulgesetze und Verordnungen).

II.

Behufs Erlangung der Befähigung A aus dem **Orgelspiele** wird gefordert, und zwar:

a) aus der Theorie:

1. Das Wichtigste aus der allgemeinen Musiklehre, d. i. aus der Ton- und Intervallenlehre, Rhythmik, Dynamik und Vortragslehre.

2. Das Hauptsächlichste aus der Harmonielehre, und zwar die Dreiklänge der Dur- und Molltonleitern, deren Umkehrungen sowie deren Verbindung zu einfachen Cadenzen. — Die Dominantseptimenharmonien sowie deren regelmässige und trugschlüssige Auflösung. — Orientierung über den grossen und kleinen Nonen-Accord; den verminderten Septimen-, sowie übermässigen Sext- und Quintsext-Accord. — Die hervorragendsten Mittel zur Modulation. — Begriff von den alterierten Accorden, vom Vorhalt, den Durchgangstönen, der harmonischen und melodischen Figuration und dem Orgelpunkte.

3. Einige Kenntniss des Baues und der Behandlung der Orgel;

b) aus der Praxis:

1. Entsprechende Fertigkeit im Modulieren sowie im freien Spielen einfacher Cadenzen.

2. Freier Vortrag eines selbstgewählten Präludiums.

3. Von blattspielen eines Kirchenliedes aus einem Orgelbuche und des dazugehörigen Präludiums.

4. Einige Uebung im Begleiten der wichtigsten kirchlichen Responsorien.

B Aus dem **Clavierspiele**, u. zw.

a) aus der Theorie:

1. Das Wichtigste aus der allgemeinen Musiklehre, d. i. aus der Ton- und Intervallenlehre, Rhythmik, Dynamik und Vortragslehre.

2. Einige Kenntniss des Baues und der Behandlung des Clavieres;

b) aus der Praxis:

1. Entsprechende Fertigkeit, beliebige Dur- und Molltonleitern in gerader Bewegung sowie in Gegenbewegung zu spielen.

2. Vortrag eines selbstgewählten Clavierstückes.

3. Vonblattspielen eines leichteren Clavierstückes;

c) aus der Methodik:

Kenntnis der Methode des Clavier-Unterrichtes und einige Kenntnisse der Clavierliteratur.
C Aus dem **Violinspiele**, u. zw.

a) aus der Theorie:

1. Das Wichtigste aus der allgemeinen Musiklehre, d. i. aus der Ton- und Intervallenlehre, Rhythmik, Dynamik und Vortragslehre.

2. Einige Kenntnisse des Baues und der Behandlung der Violine;

b) aus der Praxis:

1. Entsprechende Uebung im freien Spielen von Tonleitern in den wichtigsten Lagen (von der 1. bis 6. Lage).

2. Vortrag eines selbstgewählten Violinstückes und

3. Vonblattspielen eines leichteren Violinstückes.

c) aus der Methodik:

Kenntnis der Methode des Violin-Unterrichtes und einige Kenntnisse der Violinliteratur.

Für das Studium der allgemeinen Musik- und Harmonielehre werden den Candidaten folgende Werke empfohlen:

1. Allgemeine Musiklehre von R. Weinurm. Verlag von Alfred Hölder in Wien.

2. Theoretisch- praktische Musik- und Harmonielehre von Franz Krenn. Verlag von H. Handel, Ober-Glogau.

(Auf Grund der nach den vorstehenden Bestimmungen B. und C erworbenen Lehrbefähigungszeugnisse ist man berechtigt, um die Bewilligung von nicht obligaten Clavier- und Violin-cursen, welche mit Volks- und Bürgerschulen verbunden werden können, einzuschreiten.)

Ptujška okolica. Učiteljsko društvo za ptujski okraj imelo je dne 3. suša t. l. svoje drugo zborovanje v tekočem letu.

Gospod prvosednik, Franc Žiher otvoril v navzočnosti 23 udov zborovanje, se zahvali za njemu podeljeno zaupanje, ter opominja vse zbrane učitelje k krepkemu delovanju, pričakuje tudi od vseh vsestranske podpore. Za tem predstavi zbranim tovarišem nova dva uda, g. Antona Hrena, nadučitelja pri sv. Janžu in g. Antona Kukoviča, podučitelja v Zavrču.

Pri prehodu k dnevnemu redu, prebere se zapisnik zadnjega zborovanja, kateri se brez ugovora odobri. Gosp. Ivan Kavkler naznani; da zaradi drugih poslov ne more prevzeti blagajništva, zategadelj se na njegovo mesto izvoli g. Franc Zopf za blagajnika.

Med dopisi ste omeniti dve pismi, g. Serajnika in g. Fridelna, katera javita, da sta zadržana, se denušnjega zborovanja udeležiti. Vsi dopisi vzamejo se na znanje.

Za letošnji majnikov izlet predlaga g. Weinhard, sv. Marjeto na dravskem polju. Ker društvo še nikoli ni tje izletelo, zraven tega pa leži sv. Marjeta ob železnici in je radi bližine tudi mogoče, da se več gg. tovarišev iz ormožkega okraja udeleži, podpiral se je ta predlog vsestransko in razen enega bili so vsi za to, da izleti naše društvo v sredo 4. maja t. l. k sv. Marjeti.

Na to govori g. Ivan Strelec o duševnih nagonih in napakah pri otroški odgoji. Po uvodu, v katerem pogovori pojem in razdelitev nagonov, preide k vedenju odgojitelja proti nagonom gojenca, namreč, da jih ne sme zatirati, temveč le v prebujnem razvijanju zadrževati. Naštevajo še posamezne stopnje uravnega pohujšanja od nagona do napake in preide s tem k duševnim nagonom, med katerimi razpravlja častni nagon, nagon oskrbljenja in nagon delavnosti. Pri vsakem naštevajo njegova občna svojstva, nastanek in odgojo, ter njegove napake, kot: pri prvem častilakomnost, napuh in zavist; pri drugem zavist, lakomnost, zvižajo, lažnjivost in kradljivost; pri tretjem omeni lenobo. Kot dodatek pogovori še nekatere napake duševnih nagonov nižje vrste, kot besedljivost, neubogljivost in trdovratnost.

Govor bil je pohvalno sprejet.

Temu sledili so nasveti. Gosp. Serajnik nasvetuje pismeno, naj bi se pri zborovanju nabiralo za Raičev spomenik. Ta predlog se je sprejel, pa na predlog g. Kavklerja preložil na prihodnje zborovanje pri izletu. Gosp. Kavkler pri-

poroča Kramerjevo „Kmetijsko berilo“, na katerega se nekateri gospodje naročijo. Gosp. Porekar toplo priporoča naše izvrstno uređovano glasilo „Popotnik“, ter izpodbuja gg. tovariše naj ga podpirajo z dobrimi izvirnimi spisi. Tudi izjavi željo, naj bi se današnji govor poslal „Popotniku“ v natis. Vsi predlogi se sprejmejo.

H koncu naznani še g. Porekar, da izstopita iz našega društva dva tovariša, g. Franc Slanc od sv. Lovrenca na drav. polju in g. Simon Sekirnik iz Cirkove, katera odpotujeta po Veliki noči iz okraja v drug delokrog. Voščinjima na novem mestu veliko vspeha. Ko dostavi še g. prvosednik nekaj besed v slovo, zahvali se g. Slanc v imenu obeh za prijazno voščilo, želi našemu društvu pri svojem delovanju mnogo vspeha, ter se poslovil od vseh tovarišev.

Gosp. prvosednik izreče še željo, naj bi se pri izletu v velikem številu zbrali, ter zaključil zborovanje. Na svidenje tedaj 4. maja pri sv. Marjeti!

I. St.

Novice in razne stvari.

[C. kr. dež. šolski svet štajerski] je v svoji seji 17. februvarja mej drugim določil, kaj se ima zahtevati pri specialnih izpiti iz kmetijstva in godbe, — je privolil, da se v Feldbachu ustanovi četirirazredna dekliška šola, v št. Martinu na Paki pa ena paralelka, in je rešil vloge glede pouka v drugem deželnem jeziku ter prošnje za državno priznanje vsposobnostnih spričeval.

[Gospod ministerijalni svetnik dr. Wolf], ki je nedavno nazoroval ljubljansko višjo gimnazijo, je, kakor „Uč. Tov.“ iz gotovega vira poizvé, na merodajnem mestu poročal, da dijaki ljubljanske gimnazije popolnoma dovolj nemški znajo. To uradno priznanje je dober odgovor našim natolčevalcem, ki pravijo, da je vse naše poučevanje v nemškem jeziku le „Schein-unterricht“ itd.

[Nemški pouk na ljudskih šolah kranjskih.] Pred kratkim izdani ukaz c. kr. deželnega šolskega sveta do vseh c. kr. okraj. šolskih svetov ukazuje, da ima biti odslej pouk v nemškem jeziku na vseh slovenskih troin četerorazrednih ljudskih šolah na Kranjskem obligaten, počenši od tretjega šolskega leta in je ponku nemškega jezika odmeriti po šest do sedem ur na teden.

[Na šolske stavbe] se je po poročilu dež. odbora na Avstrijskem pod Anizo od l. 1870. do 1885. izdalo 17,740.820 gld.

Popravek. K prvemu članku slednje „Pop.“ številke nam je došlo nastopno pismo:

Slavno uredništvo!

Popravljam, odnosno popolnujem prvi članek 4. štev. Vašega cenj. lista tako-le: 1. Ko je propadel predlog Sp., da bi podučitelji, ko imajo izpit usposobljenja, bili izjednačeni v plačilu učiteljem III. vrste, podpiral je predlog dr. Campitelli-a (bolje kaj nego nič) naj bi se dalo vsakemu izpit. podučitelju 60 gld. a vsaki izpit. podučiteljici 48 gld. na leto stalne podpore, i pristavil da čuvaj dež. poslopij ima 365 gld. na leto, ter da bi kolikor z večim pravom to zaslužil vsak naučitelj (docente). 2. Tudi predlog Campitelli-ev je propadel z 12 proti 9 glasov — in podpore ni večina podučiteljem in podučiteljicam dovolila; oni morajo tudi na dalje živeti s 300 odnosno 260 gld. plače na leto.

Z odličnim spoštovanjem in bratovskim pozdravom

V Kopru 28. februvarja 1887.

Vjek. Spinčić.